

رایج‌ترین شایعات شبکه‌های اجتماعی / ساخت ابزار دروغ‌سنج فضای مجازی

مرکز مدیریت امداد رخدادهای رایانه‌ای با انتشار محورهای شایعه پراکنی در شبکه‌های اجتماعی به دلیل نبود فرهنگ انتشار محتوای دیجیتال، از تلاش محققان برای ساخت ابزار دروغ‌سنج در فضای مجازی خبر داد.

مرکز مدیریت امداد رخدادهای رایانه‌ای با انتشار محورهای شایعه پراکنی در شبکه‌های اجتماعی به دلیل نبود فرهنگ انتشار محتوای دیجیتال، از تلاش محققان برای ساخت ابزار دروغ‌سنج در فضای مجازی خبر داد.

به گزارش خبرنگار مهر، شایعه پدیده‌ای اجتماعی و روانی به معنی بیان مسائل بی‌پایه و اساس و انتشار آن‌هاست. این امر به خصوص هنگامی که این شایعات به حریم خصوصی افراد دیگر مرتبط است اهمیت و خطر بیشتری پیدا می‌کند.

رشد شایعات و اخبار دروغین در شبکه‌های اجتماعی

امروزه شبکه‌های اجتماعی به انتشار شایعات و اخبار دروغین تسریع بخشیده‌اند. به طوری که این امر به یکی از مهم‌ترین مسائل و معضلات رایج استفاده از شبکه‌های اجتماعی در ایران و سراسر دنیا تبدیل شده‌است.

تقریباً محال است کاربر یکی از شبکه‌های اجتماعی باشید و در طول روز با اطلاعات نادرست و دروغ مواجه نشوید و حتی ممکن است به‌طور ناخواسته موجب پخش این شایعات در شبکه‌های اجتماعی شوید.

پخش و انتشار یک شایعه در شبکه‌های اجتماعی شاید با فشردن دکمه بازنشر کسری از ثانیه زمان برد، اما تأثیرات اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و حتی اقتصادی این کار می‌تواند بسیار وسیع و دور از تصور کاربران باشد.

عموما کسانی که تمامی اخباری را که در فضای مجازی مشاهده می‌کنند را باور کرده و به بازنشر آن‌ها کمک می‌کنند، از جانب دوستان و آشنایان به دلیل انتشار اطلاعات جعلی متهم به بی‌احتیاطی و سطحی‌نگری شده و این مشخصه در طولانی‌مدت موجب آسیب‌های روانی و اجتماعی برای آنان خواهد شد.

لذا نیاز است که این پدیده رایج در شبکه‌های اجتماعی را که گاه ریشه در عقاید و باورهای فرهنگی دارد و می‌تواند به‌عنوان بیماری اجتماعی نیز محسوب شود شناخته و راه‌های مقابله با آن‌ها را شناسایی کنیم.

۵ شایعه رایج در فضای مجازی

مرکز مدیریت امداد و هماهنگی عملیات رخدادهای رایانه‌ای (مرکز ماهر) با آگاهی‌رسانی در این زمینه به برخی از انواع رایج شایعات در دنیای مجازی پرداخته و راهکارهای مقابله با این گونه شایعات را در شبکه‌های مجازی و اجتناب از حضور در حلقه مروجان شایعات و اطلاعات دروغین را منتشر کرد.

۱. مرگ چهره‌های مشهور: شاید یکی از رایج‌ترین شایعات در دنیای مجازی، انتشار دروغین مرگ چهره‌های مشهور و شناخته‌شده باشد. این پدیده در کشورهای غربی به‌ویژه آمریکا رواج بسیاری داشته و متأسفانه در سال‌های اخیر در ایران نیز روند رو به افزایشی داشته و بارها خبر فوت هنرمندان، بازیگران، فوتبالیست‌ها، رجل سیاسی و ... منتشر شده است.

این امر به صورتی شایع شده که اخیراً با فوت یک شخصیت معروف و محبوب جامعه، بیشترین تلاش‌های خبرنگاران صرف گرفتن تاییدیه موثق برای خبر فوت وی می‌شود.

دلیل این رفتار را جامعه‌شناسان در شهرت و سعی و رقابت افراد و رسانه‌ها برای پوشش خبری اخبار مربوط به چهره‌های معروف و شناخته‌شده می‌دانند. برای مقابله با این روند و جلوگیری از حضور در چرخه انتشار خبر مرگ افراد، می‌توان از اطلاعات مندرج در خبرگزاری‌های شناخته‌شده و معتبر استفاده کرد.

۲. پیام‌های جعلی با محتوای برانگیزنده احساس: این نوع از شایعات پیش‌تر در سرویس‌های رایانامه‌ای (ایمیل) رایج بوده و اخیراً در شبکه‌های اجتماعی شیوع بیشتر و وسیع‌تری یافته‌اند. عموماً این پیام‌ها شامل مطالبی نظیر کمک به یافتن کودک

گم شده و یا آسیب دیده با درخواست بازنشر مطلب هستند که با برانگیختن احساسات مخاطب سعی در پخش این خبر جعلی دارند.

برخی نیز با وعده دستاورد مالی برای کاربران آنان را ترغیب به بازنشر اطلاعات جعلی می کنند. باید گفت که با اطلاع رسانی های صورت گرفته از جانب رسانه های گوناگون این مورد از شایعات کاهش محسوسی داشته و کاربران دیگر مانند قبل در دام انتشار اخبار جعلی از این دست نمی افتند.

برخی از این مطالب جعلی حاوی هرزنامه ها و بدافزارها هستند که لزوم اجتناب از انتشار آن ها را بیش از پیش با اهمیت می سازد.

۳. شایعات انتخاباتی: مسائل انتخاباتی از مهم ترین و حساس ترین مسائل سیاسی جامعه هستند. به دلیل اهمیت و حساسیت موضوع و توجه افکار عمومی به آن اخبار مربوط به انتخابات با سرعت بسیار زیادی به ویژه در شبکه های اجتماعی انتشار یافته و موجب تحریک جریان ها و افراد می شود.

در این میان بسیاری از اخبار جعلی نیز توسط افراد و گروه های مختلف منتشر می شوند که می توانند زمینه ساز ناآرامی های اجتماعی و سیاسی شوند.

در انتخابات اخیر مجلس شورای اسلامی اخبار جعلی مبنی بر قطع ارتباطات اینترنتی و مجازی پیش از انتخابات و ایجاد تردید در صحت و سلامت انتخابات پس از رای گیری در برخی شعب موجب بروز نگرانی های عمده و در برخی موارد درگیری های محلی شد.

لزوم یکپارچگی در اطلاع رسانی از سوی نهادهای رسمی و مراجعه افراد به این نهادها برای اطمینان از نتایج، از جمله راه کارهای مقابله با شایعات انتخاباتی در شبکه های مجازی است.

۴. اخبار کذب در مورد شبکه های اجتماعی: اخیرا یکی از موارد رایج شایعات در شبکه های اجتماعی، ایجاد تردید و شائبه در مورد خود شبکه های اجتماعی است.

یکی از مثال های این اخبار، رواج شایعه پرداخت حق عضویت کاربران (مگر با انجام اقدام خاصی که خود می تواند با مقاصد فریکارانه و مخرب همراه باشد) در هنگام فعالیت در شبکه های اجتماعی و یا فروش اطلاعات شخصی کاربران توسط این شبکه ها است.

باید توجه شود به هر حال فعالیت در شبکه اجتماعی و نشر اطلاعات می تواند مورد سوءاستفاده واقع شود، لذا حصول اطمینان از صحت و شایستگی شبکه اجتماعی و اعتماد به آن لازمه فعالیت در آن است.

۵. شایعات مربوط به خطرات: این مورد را می توان یکی از تاثیرگذارترین پدیده های اجتماعی حاصل از شبکه های اجتماعی دانست.

«زلزله سنگین تهران»، «آلودگی و مسموم بودن دلسترها»، «آلودگی آب معدنی و زمان بندی آب شهرها»، «خرماهای مسموم شده داعش و نوشابه های فلج کننده»، «نوشابه های مرگبار و کالباس های فلج کننده»، «اسیدپاشی در میدان هفت تیر»، «امروز صبح به صورت دوست دخترخاله ام در میدان توحید اسیدپاشی شد» و «پزشکان می گویند مصرف قند باعث ازکارافتادن ریه ها خواهد شد»، ازجمله شایعات اجتماعی در شبکه های مجازی هستند که هرروز نیز دامنه وسیع تری از منظر تاثیرگذاری و ایجاد مسائل و چالش های گسترده اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی می یابند.

این پدیده موجب ایجاد نگرانی های گسترده اجتماعی و تشویش افکار عمومی می شود و در حالت شدیدتر می تواند موجب بروز ناامنی ها و بی اعتمادی های گسترده نسبت به نهادهای دولتی شوند.

تلاش محققان خارجی برای ساخت ابزار دروغ سنج در فضای مجازی

استفاده از عقل سلیم و قدرت تحلیل یکی از ابزار مقابله با شایعات در شبکه های اجتماعی است. دروغ بودن برخی از اخبار و شایعات به ویژه در حوزه سلامت و مسائل فردی به قدری واضح و روشن است که بازنشر آن ها توسط افراد نشان از تفکر سطحی

و عدم تعقل کافی برای تحلیل درست و منطقی بودن اخبار دارد.

محققان حوزه‌های علوم اجتماعی پیشنهاد می‌کنند همیشه در مواجهه با خبری که ظن شایعه به آن دارید، از خود سوال کنید: «چه کسی از انتشار این خبر سود می‌برد؟». در بسیاری از موارد به راحتی منشا خبر و علت پخش شدن آن معلوم می‌شود و شایعه‌بودن خبر را مشخص می‌سازد.

البته در بسیاری از موارد، شایعات ناشی از شوخی ساده فرد یا افرادی است که شایعه‌پراکنی آن‌ها به طور اتفاقی فراگیر می‌شود.

رعایت اخلاق و احترام به حریم خصوصی افراد یکی دیگر از موانع انتشار اخبار دروغین غیراخلاقی خواهد بود که نیازمند توسعه فرهنگ انتشار محتوا در شبکه‌های اجتماعی است و رویکرد دیگر نیز مراجعه به خبرگزاری‌های رسمی و معتبر برای بررسی صحت و سقم خبر است.

راه‌کار جالب و بسیار کاربردی دیگری که اخیراً رشد کرده است ایجاد وب‌گاه‌های اطلاع‌رسان در مورد شایعات رایج و اخبار دروغ فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی است که مخاطب می‌تواند با مراجعه به آن‌ها، لیست شایعات روز را مشاهده کرده و با ارتباط با گردانندگان آن‌ها از صحت و سقم اخبار اطمینان حاصل کند؛ وب‌گاه‌هایی که با جستجو در محیط وب امکان دسترسی به آن‌ها وجود دارد.

اخیراً محققان علوم کامپیوتر دانشگاه شفیلد انگلستان، در تلاش برای ایجاد ابزار دروغ‌سنج برای مقابله با شایعات و دروغ‌های فضای مجازی به شکل فعال و به‌روز هستند که در صورت ایجاد و استفاده از این گونه ابزارها، تا حدی زیاد می‌توان از شیوع اخبار جعلی و شایعات در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی جلوگیری کرد.

از گسترش شایعات در فضای مجازی جلوگیری کنیم

شایعه پدیده‌ای اجتماعی است که با ظهور شبکه‌های اجتماعی و در فضای مجازی فرصت بسیار بیشتری برای توسعه و رشد داشته و این مسئله موجب بروز مسائل و چالش‌های بسیاری در عرصه اجتماعی و فرهنگی شده است.

تلاش‌های بسیاری برای مقابله با شایعات از سوی نهادهای ذی‌ربط صورت گرفته است با این حال این پدیده هنوز متوقف نشده و می‌توان گفت در حال رشد و شتاب بیشتری به دلیل گستره تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر زندگی روزمره مردم و کاربران است.

با این حال می‌توان با رعایت یک قانون کلی از گسترش شایعات جلوگیری کرد: «اگر از صحت و موثق بودن مطلبی در شبکه‌های اجتماعی اطمینان کامل نداریم از بازپخش آن به صورت جدی پرهیز کنیم».